

Valtuutettu Leena Haanpään ym. valtuustoaloite ekologisen kompensaation käyttöönnotosta

Kaupunginvaltuusto 09.12.2024 § 85

Valtuutettu Leena Haanpää luki ja jätti seuraavan 9 valtuutetun allekirjoittaman valtuustoaloitteen:

”Ekologiseksi kompensaatioksi kutsutaan toimintamallia, jonka tavoitteena on luontokadon pysäyttäminen ja ekologisesti kestävä luonnonvarojen käyttö. Käytännössä se tarkoittaa ihmisen toiminnasta johtuvan, luonnon monimuotoisuudelle aiheutuvan haitan kompensoimista lisäämällä luonnon monimuotoisuutta toisaalla. Se on kuitenkin viimesijainen keino, kun haittoja ei voida estää tai lieventää. Ekologisessa kompensaatiossa hyvittäjä on luontoarvoja heikentävä toimija. Hyvitys tehdään joko tuottamalla luontoarvoja tai suojeluhyvityksellä. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi ennallistamistoimenpiteitä tai luontoarvoiltaan arvokkaan kohteen suojelemista toisaalla.

Vapaaehtoista ekologista kompensaatiota käsitellään uuden luonnonsuojelulain luvussa 11. Suomen ympäristökeskus vastaa kolmivuotisesta pilottihankkeesta, joka päättyy tähän vuoteen. Sääntelyä ja tietoa on siis olemassa, joten pyörää ei tarvitse keksiä uudelleen.

Naantalin kaupunkistrategian yksi keskeinen osa-alue on arvokkaan saaristoluonnon säilyttäminen. Samanaikaisesti Naantalin tulee kehittyä ja toiveena on kasvattaa asukaslukua. Ekologinen kompensaatio soveltuu käytettäväksi esimerkiksi erilaisten välttämättömien rakennushankkeiden yhteydessä. Näin Naantalin kaupunki voisi järjestelmällisesti huolehtia luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä kaupungissamme silloinkin, kun rakentamista on tehtävä. Me vihreiden valtuustoryhmänä esitämme, että Naantalin kaupunki perehtyy ja ottaa käyttöön vapaaehtoisen ekologisen kompensaation toimintamallin rakennushankkeiden yhteydessä edistääkseen kaupunkistrategian mukaisia päämääriä.”

Päätös

Valtuustoaloite merkittiin vastaanotetuksi.

Kaupunginhallitus 16.12.2024 § 357

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Valtuustoaloite lähetetään ympäristönsuojelun valmisteltavaksi. Vastuuvalmistelijaksi nimetään ympäristöpäällikkö Saija Kajala.

Valtuustoaloitteen käsittelyprosessi saa kestää korkeintaan yhden vuoden aloitteen jättämisestä lukien.

Päätös

Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Valmistelija

Ympäristöpäällikkö Saija Kajala

Tehty valtuustoaloite ekologisen kompensaation käyttöönotosta on ajan hermolla. Ekologisesta kompensaatiosta ja ennallistamisasetuksesta käydään tällä hetkellä vilkasta keskustelua luonto- ja ympäristöalan ihmisten keskuudessa. Ennallistamisasetuksen toimeenpanemista varten Suomessa valmistellaan paraikaa kansallista ennallistamissuunnitelmaa ympäristöministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriössä.

Suomen luonnonsuojelulakiin kirjattu ekologinen kompensaatio perustuu vapaaehtoisuuteen ja tästä johtuen siitä on vielä vähän kokemuksia. Joitakin kokeiluja on jo tehty, ainakin Lahden ja Vantaan kaupunkien toimesta. Ekologisen kompensaation mahdollistamiseksi on luonnonarvojen mittaamiseksi kehitelty luonnonarvohehtaarin mittayksikkö. Ennen kuin jokin maankäyttöä edellyttävä hanke toteutetaan, arvioidaan maankäytöllä heikennettävän ja kompensaatiokohteena toimivan hyvitysalueen nykyiset luontoarvot, toteutettavasta hankkeesta aiheutuvan luontohaitan suuruus sekä tarvittavan hyvitystoimenpiteen suuruus. Luonnonarvohehtaarien avulla voidaan arvioida siten kuinka paljon samankaltaista elinympäristöä tulisi ennallistaa tai suojella jossakin muualla, jotta ekologinen haitta voitaisiin sanoa kompensoituvan. Periaatteena on, että luontoarvoja tulisi parantaa aiheutettua heikennystä enemmän. Heikennyksen hyvittäjä hankkii hyvittävän kohteen luontoarvoja tuottaneelta maanomistajalta. ELY-keskus arvioi luonnonsuojelulain mukaisena viranomaisena onko kompensaatio riittävää.

Ensimmäisenä edellytyksenä ekologiselle kompensaatiolle on, että sekä rakennettavalta alueelta että ennallistamisalueelta on riittävän tarkat tiedot niiden luonnontilasta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tilataan konsultilta kuviokohtainen arvio niiden luonnonarvohehtaareista. Ekologinen kompensaatio kuitenkin edellyttää, että kunnostettava kohde suojellaan pysyvästi, jotta kunnostetulle kohteelle ei tehdä myöhemmin heikentäviä toimenpiteitä ja prosessi kärsi siten viherpesusta. Kompensaatiossa hyvityskohteen tulee olla myös vastaavaa luontotyyppiä edustava kuin maankäytöllä heikennettävä kohde, mikä asettaa omat haasteet kompensaation toteuttamiselle. Kompensaation käyttö viimeisimpänä keinona edellyttää myös, että maankäyttöä ohjataan ensisijaisesti jo valmiiksi heikennetyille alueille, jolloin tarvetta kompensaatiolle ei lähtökohtaisesti pääsisi edes muodostumaan.

Hyvitysalueesta teetetään hyvityssuunnitelma, jossa esitetään tiedot hyvittämiseen käytettävästä alueesta (hyvitysalue), sen luonnonarvoista ja niiden tilasta ennen hyvittäviä toimenpiteitä, tiedot parannettavista luonnonarvoista, tavoiteltavasta tilasta sekä hyvittävistä toimenpiteistä, joilla luonnonarvojen parantaminen toteutetaan, aikataulu, jossa hyvittävät toimenpiteet suoritetaan, tiedot hyvittävien toimenpiteiden toteuttamisen seurannasta, arvio hyvittävien toimenpiteiden toteutumisen riskeistä ja suunnitelma niihin varautumisesta sekä vaihtoehtoisista toteutustavoista, sekä tiedot perustavien toimenpiteiden käytännön toteuttajasta ja tämän pätevydestä tehtävään. Hyvittämissuunnitelman keskeinen sisältö on ne hyvittävät toimenpiteet, joilla arvioitua luontotyyppiä (lajin elinympäristön) tilaa saadaan parannettua kohti luonnontilaisuutta. Nämä toimenpiteet riippuvat kulloinkin kyseessä olevasta luontotyyppistä. Hyvittävä toimenpide voi olla esimerkiksi ojitetun suon ojien tukkiminen, jolla palautetaan suon

vesitasapaino luonnonmukaiseen suuntaan ja mahdollistetaan luontotyyppille tyypillisen lajiston palautumisen. (Lähde: Luonnonarvojen tuottaminen - Ympäristöministeriö)

Ennallistamisasetuksen ja ekologisen kompensaation näkökulmasta kunnalla tulisi olla täten hyvät pohjatiedot alueen luontoarvoista, jotta maankäyttöä voidaan ohjata luontoarvoiltaan merkittävien alueiden ulkopuolelle. Tämä edellyttää luontotiedon kartuttamista luontoselvityksin muutoinkin kuin yksittäisten kaavahankkeiden yhteydessä, jotta reunaehdot maankäytön sijoittamiselle ovat tiedossa jo kaavaluonnosta laatiessa. Nykyisin luontoselvityksiä teetetään Naantalissa pääsääntöisesti vain kaavahankkeiden yhteydessä.

Koska ekologinen kompensaatio on aiheena uusi ja siitä on vasta melko vähän kokemuksia Suomessa, Naantalin voisi olla hyvä seurata valtakunnallisia kokemuksia aiheesta. Asia voi tulla pianikin eteen esimerkiksi jonkin yrityksen aloitteesta. On hyvä varautua asiaan riittävällä perehtymisellä, jolloin ollaan valmiimpia pilotoimaan asiaa sitten sopivan yksittäisen hankkeen kautta. Siihen asti tulisi varata riittävät resurssit ajantasaisen luontotiedon kartuttamiseksi vähintäänkin Naantalin kaupungin omistamilta maa-alueilta. Ekologisen kompensaation näkökulma kannattaa pitää mukana myös esimerkiksi Luonnonmaan yleiskaavatyöhön liittyviä luontoselvityksiä tilattaessa.

Ekologinen kompensaatio on aina viimeinen keino, ja perustuu ihmisen yksinkertaistettuun näkemykseen luonnon arvosta, jota ei pysty koskaan täysin luotettavasti todellisuudessa arvioimaan. Ekologisen kompensaation menettelyssäkin yksi alue tietoisesti päätetään menettää tai heikentää, joten määrällisesti luontopinta-ala vähenee, joskin numeerisesti lopputulos nähdään ihmisen arvottamana alkuperäistä parempana. Maankäytössä luontohaittojen lieventämishierarkian ensimmäinen askel on kuitenkin tärkein ja noudatettavissa jo nyt, ekologisen kompensaation käyttöönotosta riippumatta, eli maankäytön ohjaaminen sinne, missä siitä on luonnon kannalta vähiten haittaa niin lajien, luontotyyppien ja niiden laadun kuin ekologisten yhteyksienkin kannalta.

Esittelijä

Ympäristöpäällikkö

Päätösehdotus

Ympäristö- ja rakennuslautakunta päättää antaa selostusosan mukaisen vastauksen kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle valtuutettu Leena Haanpään ym. valtuustoaloitteeseen koskien ekologista kompensaation käyttöönottoa.

Päätös

Ympäristöpäällikön päätösehdotus hyväksyttiin.